

düşbed

DİCLE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308-6219 Nisan 2020 YIL-12 Sayı 24

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

17.12.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

28.04.2020

Dr. Öğr. Üyesi Osman TÜRK

Harran Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
osmanturkgau@gmail.com

SABRİ ESAT ŞİYAVUŞGİL'İN ŞİİRLERİNDE GEÇEN KELİME GRUPLARI RESİMLER VE BİBLÖLAR ŞİİRİNİN TAHLİLİ*

Öz

Türk edebiyatın önemli şahsiyetlerinden olan Şiyavuşgil, birçok alanda eser veren önemli bir yazardır. Geniş bir yelpazeye sahip olan yazar; şair, akademisyen, psikolog, çevirmen gazeteci olmasının yanı sıra ve çok geniş kültür dağarcığına da haizdir. Entelektüel yapısı ve zengin şahsiyet sentezi doğrultusunda çıkarımlara ulaşılan şairin şiirleri iç ve dış yapı özellikleri bakımından da önemlidir. Bu bağlamda bakıldığında yaptığı çalışmalarla bilim dünyasına önemli katkılar sunmuştur. Cumhuriyet dönemin şair ve yazarlarından olan Şiyavuşgil'in hayatı ve edebi kişiliği hakkında genel bilgi verildikten sonra şiirlerde geçen kelime grupları belirlenecektir. Şiirde geçen kelime gruplarının sıklığı belirlenecek ve cümleye kattığı anlam tespit edilecektir. Yapılan şiir tahlilinin şairin üslubu hakkında bilgi vermektedir. Çok yönlü olan yazar, farklı cümle yapılarını kullanılması eserlerinde vurgulanmak istenen düşünce daha çok belirleyici oluyor. Şiirleri hem sanatkar edasıyla işlemiş hem de dil özellikleri bakımından kelimeleri yerli yerinde kullanmıştır.

Anahtar kelimeler: Sabri Esat Şiyavuşgil, şiir tahlili, kelime grubu.

SABRİ ESAT ŞİYAVUŞGİL'S POETRY GROUPS IN THE POEMS AND ANALYSIS OF POETRY AND PAINTINGS

Abstract

Şiyavuşgil, one of the critical figures of Turkish literature, is an essential writer in many fields. It has a wide range of authors; In addition to being a poet, academician, psychologist and translator, he has an extensive cultural vocabulary. The poems of the poet who has inferences in line with his intellectual structure and fatty personage synthesis are also crucial in terms of internal and external structure characteristics. In this context, it has made significant contributions to the world of science with its studies. After giving general information about the life and literary personality of Şiyavuşgil, one of the poets and writers of the republic period, the word groups mentioned in the poems will be determine. The frequency of the word groups mentioned in the poem will be determine and the meaning added to the sentence will be determined. The multi-faceted writer, the use of different sentence structures to be emphasized in the work of thinking is becoming more determinant. He used the poems both artfully and used the words in terms of language features.

Keywords: Sabri Esat Şiyavuşgil, poetry analysis, word group

* Bu makale 26-27 Nisan 2019 tarihinde 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Sabri Esat Siyavuşgil (1907-1968); şair, yazar, çevirmen ve ansiklopedisttir. Cumhuriyet devri şair ve yazarlarındandır. Osmanlı devri Sadrazamlarından Siyavuş Paşa'nın soyundan gelen Ahmet Esat Bey'in oğludur (Tuncer, 1998). İstiklal lisesinde ve İstanbul Muallim mektebinde okudu. Hukuk Fakültesinde son sınıfta öğrenciyken devlet bursuyla felsefe öğrenimi için Fransa'ya gönderildi. Fransa'da Dijon ve Lyon üniversitelerinde felsefe ve psikoloji öğrenimini yaptı. Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü felsefe öğretmenliğine atandı. 1933'teki üniversite reformunda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine doçent olarak geçiş yaptı. 1942'de profesör oldu. Ardında Yedi Meşale topluluğunun üyelerinden oldu. Yedi Meşale adıyla ortak bir kitap yayımladılar. Bu kitapta Sabri Esat Siyavuşgil'le birlikte Ziya Osman Saba, Yaşar Nabi Nayır, Muammer Lütfi, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret ve Kenan Hulusi'nin şiirleri yer aldı. Yani yedi edebiyatçı bir araya geldiler. Cumhuriyet devri Türk şiirinde oluşan ilk topluluğun adı Yedi Meşale'dir. Amaçları edebiyata canlılık, içtenlik ve sürekli yenilik getirmektir (Doğan, 2012).

1928 yılında Ahmet İhsan Tokgöz'ün matbaasında Halit Fahri Ozonsoy'a yardımcı olan altı gencin: Cevdet Kudret Solok, Yaşar Nabi Nayır, Muammer Lütfi, Vasfi Mahir Kocatürk, Sabri Esat Siyavuşgil ve Ziya Osman Saba'nın şiirlerini "Yedi Meşale" adıyla kitaba dönüştürerek kurdukları bir topluluktur. Sabri Esat Siyavuşgil, içinde olduğu dönemden ve "Yedi Meşaleciler" grubundan içinde bulunduğu edebi akımın edebiyata kazandırdığı özellikleri ve sanat anlayışı ile edebiyatımızda önemli yere sahiptir. Daha sonraki çalışmalarını aynı dergide sekiz sayı sürdüren bu topluluk Yedi Meşale kitabının önsözünde şiirle ilgili görüşlerini yayımlar. Sanat anlayışlarını canlılık, samimiyet ve daima yenilik şeklinde formüle eden bu topluluk üyeleri, kendilerinden önceki edebi hareketleri soluk ve renksiz olarak nitelenmelerine rağmen bir önceki nesli aşma becerisi gösterememiştir (Korkmaz, 2013).

Bu hareket içerisinde Fransız edebiyatının izlenimci yanını örnek alan Sabri Esat Siyavuşgil (1907-1908), renkli ve özgün imge dünyasıyla dikkatimizi çeker. Siyavuşgil, hayatının sonuna kadar sanatkâr kişiliğinden çok bilim adamlılığıyla karşımıza çıkar. Şiirlerini "Odalar ve Sofralar" (1933) adıyla kitaba dönüştürmüştür. Yedi Meşale hareketi içerisinde hatırı sayılır bir yeri bulunan sanatkârın en özgün yanı, özellikle derin bir lirizmle birleştirdiği radikal imge dünyasıdır. İmge kültüründe divan edebiyatının belirleyici bir rolü vardır. Renk ve ışık armonisi, şiir dünyasının ayırt edici unsurlardır (Korkmaz, 2013). Meşale dergisinin ilk sayısında, bu topluluğu "Yedi Meşaleciler" adlı yazısıyla Ahmet Haşim şu sözlerle tanıtır: "Şair kaleminden ziyade sanki ressam fırçasıyla çalışan bu gençlerde, his ve muhayyileden ziyade gözün rü'yet kabiliyeti yeni bir hususiyet teşkil ediyor." Bunların his ve hayal yerine tasvire önem verdiklerini vurgular (Tuncer, 1998).

Kitabın ön sözünde ana ilkelerini canlılık, samimiyet ve daima yenilik gibi pek de estetik öz taşımayan sözcüklerle vurgulamışlardır. Kendilerinden önceki edebi hareketleri soluk ve renksiz olarak nitelenmelerine rağmen bir önceki nesli aşma becerisini gösterememişlerdir. Şiirlerinde aşk, sevgi, yaşama sevinci ve çocukluk günlerine özlem gibi konuları işlerler. Yaygın biçimde (7+7 kalıbını) 14'lü hece ölçüsünü kullanırlar. Nazım birimi olarak da "üçlük"ü tercih ederler. Hece ölçüsünden yola çıkan bu şairler, Fransız şiirinden etkilenirler. Sanatçıların iç dünyalarına iyice girildiğinde, bu gençleri birbirine bağlayan bağın arkadaşlık duygusu olduğu açık bir biçimde görülmektedir. Temelde sanat ve arkadaşlık bağlarıyla kurulan bu topluluk, pek uzun ömürlü olmaz. Çıkmış oldukları "Meşale" dergisi kapanınca topluluk dağılır. Hareketin kısa soluklu olmasının ardında aynı yıl gerçekleştirilen harf devriminin de büyük rol oynadığını belirtmek gerekir.

Sabri Esat Siyavuşgil yaptığı değerlendirme ve yorumlarla da bilinmektedir. Bu yorumlar arasında kişiliğiyle önemli bir yere sahip olan Ercüment Ekrem Talu hakkında yaptığı görüşleri görmekte ve Sabri Esat Siyavuşgil de kişiliği ile ilgili şu görüşü belirtir: "Evliya-yı Cedit ve Meşhedi espri, ucuz nükte değildi. O nükteyi yapabilmek ve onun tadına varabilmek için yaşamak, gün görmek ve etrafı sevgiyle kucaklamak, hadiseleri ve insanları gönülde yaşatmak lazımdı. Yaşama sevincini başkalarıyla paylaşmak cömertliği gerekir. Ercüment Ekrem'de, bugün başkalarında zerresini gördüğümüz zaman sevindiğimiz bu hassalar bol bol vardır" (Ünlü, Özcan, 2003).

Sabri Esat Siyavuşgil'in başka bir özelliği de deneme kimliğiyle karşımıza çıkar. Yeni Sabah gazetesindeki fıkraları henüz kitaplaşmamış olan Sabri Esat Siyavuşgil (1907-1968) hakkı bilinmemiş deneme yazarlarımızdandır. O bu denemeleriyle kültür hayatımızı, zaman zaman biraz alaycı bir dille yansıtmıştır.

Kelime grupları

Yan yana dizilen kelimeler, ya yargı bildirerek cümleyi, ya da varlık ve hareketleri karşılayarak kelime gruplarını meydana getirirler. Bu diziliş, Türkçenin söz diziminin bazı kurallarına bağlıdır. Türkçe söz diziminin en belirgin özelliği, ana unsurun genellikle sonda bulunmasıdır. Kelimelerin, bir varlığı, kavramı, niteliği, durumu ve hareketi karşılamak üzere belirli kurallar içinde yan yana gelerek oluşturdukları kelime topluluklarına kelime grubu denir. Varlıklar, kavramlar, nitelikler, durumlar ve hareketler birer kelimeyle de karşılanır. Ama bir kelime bunlardan birini karşılamaya yetmiyorsa yani bir varlığı, kavramı, niteliği, durumu, hareketi ancak birden fazla kelimeyle karşılayacaksa kelime gruplarını kullanılmalı. Kelime ile kelime grubu arasındaki fark, kelime grubunun belli kurallar dâhilinde bir araya gelen kelimelerden veya kelime grubundan oluşmasıdır.

Tekrar grubu veya ikilemeler: Ses veya anlam bakımından aralarında ilişki bulunan iki sözcüğün bir anlamı karşılamak üzere yan yana kullanılmasıyla oluşan kelime grubuna denir. Tekrar grubuna "ikileme" de denir. İkilemeler anlamı pekiştiren öbeklerdir. Kuvvetlendirme, çokluk ve devamlılık işlevlerinden birini yerine getirmek üzere aynı türden iki kelimenin eksiz olarak arka arkaya getirilmesiyle yapılan kelime grubudur: bir bir (anlattı), çoluk çocuk, deli dolu, gide gide (bir söğüde dayandım), sora sora (Bağdat bulunur), yumuk yumuk (*eller*) vb. *Tekrar grupları yapılarına göre aynen tekrarlar, eş anlamlı tekrarlar, zıt anlamlı tekrarlar ve ilâveli tekrarlar olmak üzere dörde ayrılır: Aynen tekrarlar, aynı kelimenin arka arkaya iki kez söylenmesiyle yapılır: adım adım, azar azar, dura dura, derin derin, güle güle, göz göz, gürül gürül, hızlı hızlı, ikişer ikişer, tatlı tatlı, tıkr tıkr, yavaş yavaş vb. Eş anlamlı tekrarlar, eş anlamlı veya yakın anlamlı kelimelerin tekrarlanmasıyla yapılır: açık saçık, eğri büğrü, falan filan, ipsiz sapsız, saç sakal, saçma sapan, toz toprak, yana yakıla vb. Zıt anlamlı tekrarlar, birbirinin zıddı iki kelimenin arka arkaya getirilmesiyle yapılır: acı tatlı, alt üst, aşağı yukarı, bata çıka, büyük küçük, canlı cansız, düşe kalka, içli dışlı, irili ufaklı, iyi kötü vb.*

Bulgular

Sabri Esat Siyavuşgil şiirlerinde, anlatımı kuvvetlendiren çeşitli kelime gruplarından yararlanmıştır. Sanatçı, kelime gruplarının yanında bazı şiirlerinde çeşitli ifade ve cümle tekrarlarına da yer vermiştir.

Tekrar grupları: vezin ve kafiye yanında tekrar gruplarında ritmik dokuyu canlandıran etkisi önemlidir. Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde hecenin ve bilhassa aruzun gevşemesinin tesiriyle muhtelif tekrarların ritim unsuru olarak kullanması hayli yaygındır. Sabri Esat Siyavuşgil'de kafiyenin sağladığı ritim imkânlarından yararlanmış, tekrarları da şiir dilinin önemli bir unsuru olarak görecektir ki şiirlerinden fazlaca yer vermiştir. Tekrarlardaki ritmik tesir, şiirlerindeki "ortak sese" bu sayesinde anlamı güçlü kılmaktadır. Mısra içerisinde kafiye ile sağlanan ritim şiirin bütününe yayılan tekrarlar ile bir bütünlük sağlayarak anlamı pekiştirmektedir. Şiirlerinin geneline bakılırsa şairin ikilemelere sıklıkla kullandığını görülür. İkileme şeklinde yapılan tasnif onun şiirlerinde anlamı pekiştirirken kafiye dokusunu da güçlendiren bir hal almaktadır. Şairin "Lamba ve Deniz" şiirinde ikilemeler oldukça fazladır.

Şairin lamba ve deniz şiirinde ikilemeler oldukça fazladır: yavaş yavaş, gizli gizli, tel tel, baş başa gibi kelime gruplarının yanında; gah... gah, ne...ne bağlaçları da dikkat çeken sözcük gruplarıdır.

LAMBA VE DENİZ

Köpükler kurşunlaştı denizde **yavaş yavaş**,
 Karşı sahilde ürkek, solgun gözler uyandı.
 Köşkün penceresinden sararmış bir damla yaş
 Eteğinde inleyen sulara yuvarlandı...

Denizin **gizli gizli** koynunda inledikçe,
Gâh bir kadın saçına benzedi **tel tel** oldu,
Gâh da rüzgârla gelen matemini dinledikçe,
 Dalgaları okşayan gümüşten bir el oldu.

Bu bir damlacık ışık sahillere yalvardı;
 Bir halâs ümidiyle çırpındı durdu suda,
 Zavallıyı **ne** gören, **ne** de dinleyen vardı;
 Güneş çoktan sönmüştü, perilerse uykuda...

Hiç kimse anlamadı halinden maksadını,
 Onu ıstırâbıyla **baş başa** bıraktılar.
 Sanki bu yetmiyormuş gibi, bir de adını
 “Köşkte yanan lambanın mukallidi!” taktılar...

Burada olduğu gibi, bazı şiirlerinde bağlaç gruplarında da yararlanır. Ne...ne, hem...hem şiirlerinde kullandığı bağlaç gruplarıdır.

“**Ne** bir örtü isterim, **ne** de süslü bir çelenk” Yatakhane ve Saatler (Siyavuşgil, 1933)

.....

Sular, eteklerinde **hem** ağlaşır, **hem**, güler,
 Donuk bir taş rengiyle uyanınca, köprüler:
 Uzakta bir fenerin parçalanır damarı.

.....

Sular, hurda çürüyen kirlî bir canavardır;
 Sormayın **ne** üstünde, **ne** de altında vardır
 O açılmış yelkenler, o kapanmış yelkenler

.....

Kanal (Siyavuşgil, 1933a, 42)

Nasıl Döneceğim şiirinde de ne ... ne tekrar bağlacından faydalanmıştır. **Ne** içimde bir acı, **ne** dudağımda bir ah (Siyavuşgil, 1928c, s.6)

Şair, Kalyon Kürekçileri şiirinde de tekrar gruplarından yararlanmıştır. “ağır ağır”, “arka arkaya”, “derinden derine” ifadeleri ritmik dokuyu canlandırmıştır (Siyavuşgil,1928)

.....

Üstüne “deniz kızı” dövülmüş bağırlardan
Ağır ağır boşalan bir memleket türküsü
Kirlili bir hava gibi süzülüyor ambardan

Söyleyin, bu adamlar çeksinler kürekleri!
Kalyonlar, ilerliyor işte **arka arkaya**,
Losbar deliklerinden nedir görecekleli?

İşte şarkı söylüyor su, **derinden derine**;
Anlatın ki aslanlar başladı uyumaya;
Güneş bir arma oldu kalyon yelkenlerine.

Odamda Öğle şiirinde muhtelif dizelere yerleştirilmiş tekrarlar bulunmaktadır. İkinci üçlükteki iplik iplik, damla damla; beşinci üçlükteki ağır ağır ve altıncıdaki üçüncü üçlükteki duya duya tekrar gruplarının yanında ilk üçlüğün son dizesinde kullanılan çırılçıplak ifadesinde de pekiştirilme yapılarak anlam kuvvetlendirilmiştir.

Pancordan **iplik iplik** sızan öğle bugün de
Perdeye **damla damla** düşüyor gibi ılık
Senin de gözlerinde eriyor bu tatlılık

....

Dakikalar oluktan damlıyan sular gibi
Şimdi gök daha mavi, sokaklar daha serin,
Akıyor **ağır ağır** üstüne gölgelerin

Yılbaşı şiir de tekrar gruplarının kullanıldığı şiirlerdendir. Şiirin üçüncü üçlüğünde akın akın ifadesi, beşinci üçlükte alev alev tekrar grubu kullanılmıştır (Siyavuşgil, 1929).

Ne zarar gönlüm gibi geniş değilse yerim;
Gelecek **akın, akın** bütün misafirlerim:
Kapım dolacak şehrin buz tutan rüzgârıyla

...

Sekiz penceresiyle yanarak **alev, alev**,
Duvarlarıma başlar aksettiren karşı ev
Piyano seslerini pencereme atacak.

Cümle tekrarları

Sabri Esat Siyavuşgil'in şiirlerinde sözcük tekrarlarının yanında bazı ifadelerin sözcük öbeği veya cümle şeklinde tekrarları da dikkat çeker. Bazı şiirlerinde, ilk dizede kullandığı ifadeyi, şiirin sonundaki dizede de görmek mümkündür. Bazı şiirlerinde ise her birimde tekrarlanan cümleler ve söylemler mevcuttur. Bu durumda Sabri Esat Siyavuşgil duyulmasını istediği sesi güçlü kılmaya ya da ifadesindeki ısrarı gösterme amacı gütmüş olabilir. Şiir içerisinde yerleştirilen ve şairin tercihiyle çeşitli şekillerde yenilenen ifadeleri ve cümleleri, tekrar grupları ile birlikte değerlendirdiği zaman bu yapıların şiirin anlatımını güçlü, zengin ve kuvvetli bir duruma getirdiği söylenebilir.

TAHASSÜR!

Başım yere eğili;

Parçalanmış ümidim,

Akşamı bekliyorum,

Akşam olsa diyorum.

Pencereden sevgili

Bekleyene benzedim,

Akşamı bekliyorum.

Akşam olsun diyorum.

.....

Yeni doğarken güneş,

Neden böyle gönülden:

Akşamı bekliyorum,

Akşam olsa diyorum.

Öksüz gönlüme bir eş,

Yok da gülden, bülbülden,

Akşamı bekliyorum,

Akşam olsa diyorum.

.....

Sevda, bir kızıl yara,

Öyle bir al kandır ki:

Akşamı bekliyorum,

Akşam olsa diyorum.

Sardım karanlıklara

Ruhumu, bundandır ki:

Akşamı bekliyorum

Akşam olsa diyorum.

Şiirin Tahassür şiirinde her dize sonunda akşam bekliyorum / akşam olsa diyorum ifadeleri tekrarlanmıştır. Altı dörtlükten oluşan şiirin her dörtlüğünün sonunda bu iki cümlenin sağlamış olduğu ritmik sistemin yanında, şairin ısrarı ve bekleyişi de söz konusudur. Şair akşamın gelişini istemektedir. Burada şairin akşamı çağırışı bir özlemden ziyade kurtarıcı gibi yargılanmaktadır (Siyavuşgil, 1927). Şiirde görülüyor ki ritmin oluşmasında ölçü kadar yenilemelerin de etkisi olmuştur.

ERİK AĞACI!

Üstümüze yemyeşil mantosunu sererdi;

Ah o erik ağacı, ah o erik ağacı!

Her gece “Sevdalılar, haydi sevişin!” derdi.

Ah o erik ağacı, ah o erik ağacı!

Galiba son geceydi yıldızlar çok uzaktı

Yeşil parmaklarını omzumıza bıraktı:

Ayın tekerleğine dallardan peçe taktı.

Çapkın erik ağacı, çapkın erik ağacı!

Renkler mâtem bağladı artık ağlayan suda,

Gölgeler mışıl mışıl uyuyorken kuytuda,

Bize fısıldıyordu: “Şimdi herkes uykuda!”

Ah sen erik ağacı, ah sen erik ağacı!

Gölgesinde kalbimiz çarptı ikimizin de,

“O”nun eli kalbimde, başım “o”nun dizinde...

Ne olur bakma bize, biraz şöyle gezin de...

Kuzum erik ağacı, kuzum erik ağacı!

Aydınlattı bu müphem ışık karşı yamacı,

Senden ayrılıyor, ah bilsen bu ne acı!

Seni tekrar görmeye iki kalp de duâcı;

Bilsen erik ağacı, bilsen erik ağacı!

Şairin Erik Ağacı şiirinde her dörtlüğün sonunda sembolleştirdiği erik ağacı ile konuştuğu, yakınma ve serzenişlerini bu şekilde duyurmaya çalıştığı görülüyor (Siyavuşgil, 1927).

Güneş bir gemi gibi şehrin akşamlarında

Sular yaklaşıyor, sularla gider;

Eski bayraklar gibi evlerin damlalarında

Rüzgârla sallanır; rüzgârlar gider.

Aydınlık pencereler altında boş kanallar

Sular yaklaşıyor, sularla gider;

Gölgelerden limanlar ve ışıktan sandallar

Rüzgârla sallanır; rüzgârlar gider.

Şairin Akış şiiri de anlamı pekiştiren cümle tekrarlarına sahiptir (Siyavuşgil, 1933). Şiir beş dörtlükten oluşmaktadır. Burada iki dörtlüğünü ele aldığımız şiirin diğer dörtlüklerinin ikinci ve dördüncü dizelerinde de aynı cümle tekrarları sürmektedir. Şair, şiirde izlediği manzara karşısındaki hislerini anlatırken, şiirin adıyla da bağlantılı bir anlam yakalamaya çalışmıştır. Burada şehrin suya yansıyan görüntüsü, suyun hareketli yapısı ile rüzgârın suyu hareket ettirerek manzarayı değiştirmesi söz konusudur. Şair bu dinamizmi hissettirmek amacıyla her dörtlükte sular yaklaşıyor, sularla gider / Rüzgârla sallanır, rüzgârla gider cümlesinin tekrarına başvurmuştur. Tekrar eden cümleler ve uzayan kısalan heceler de etkisiyle bu anlam pekişmiştir.

Odamda bir saksıyla billur bir akvaryom var

Saksımda kımıldanır çiçeksiz bir yeşillik,

Akvaryomdaysa yüzer ışıklar iplik iplik.

...

...

Süzülüp bu suların parlak mahfazasında,

Uzun yolculuklarım ne yapsın akmasın da:

Odamda bir saksıyla büllur bir akvaryom var.

Yine Sabri Esat'ın şiirlerinde göze çarpan bir ayrıntı bazı şiirlerinde ilk dizinin şiirin sonundaki dizide aynen tekrar edilmesidir. Şairin Bir Saksı ve Bir Akvaryom şiirin beşinci dizesi, şiirin son dizesinde de tekrar edilmiştir (Siyavuşgil, 1933). Burada dikkat çeken başka bir husus ilk dizide billûr olarak kullanılan ifadenin son dizide büllûr olarak yazılmış olmasıdır. Bu farklılığın baskı hatasından mı yoksa şairin tercihten mi kaynaklandığı bilinmemektedir.

Bir tulumba işleyor avluda kesik kesik,

Duyuyorum kanımın ağdalaşan yerinde

Islak bir muşambayı andıran bir serinlik

...

...

Kendimi savunuyorum bir yelkenli gemide,

Beni saracak gibi perdeler genişliyor,

Avluda kesik kesik bir tulumba işleyor.

Birinci dizedeki Bir tulumba işleyor avluda kesik kesik ifadesi son dizide avluda kesik kesik bir tulumba işleyor şeklinde ifade edilmiştir.

RESİMLER VE BİBLÖLAR

Hepsi bir hikâyeden bahseder satır satır,
Duvarlarda dizilen resim çerçeveleri,
İnce boyunlarını tevekküle uzatır
Konsol üstünde çölün uydurma develeri.

Kâh bir kadın resmini sarar kuleli köyler,
Kıyafetsiz bir çoban sırtır sinsi sinsi.
Bazan büyük babama doğru bir şarkı söyler.
Tahta kitarasıyla bir Japon gemicisi.

Bir köşede dururken dayım eli martinli,
İşkodra yadigârı dağ gibi gocuğuyla,
Talih bu ya! Yanında uzun saçlı bir Çinli,
Uzanıp afyon çeker ipince çubuğuyla.

Gül ağacından yapılmış kuğu gibi bir gemi,
Büyük annemi taşır odanın bir rafında.
Çerkez kıyafetiyle bazen amcazademi,
Bir gondol dolaştırır Venedik etrafında....

Bir bahar levhasının mutlak etrafı kıştır.
Bu odanın, sırrını yok mu bana anlatan?
Benim de, her nedense, yakama yapışmıştır,
Elinde yabasıyla kıpkırmızı bir şeytan!

İçerik

Şiirde anlatılmak istenen gaye: Divan edebiyatında soyut, hayali, platonik konular işlenirdi. Sosyal yaşama pek yer verilmezdi. Dış âlem ve dış unsur şiirin yapısını oluşturur. Cumhuriyetle birlikte bu anlayışı değişmesine rağmen ev somut olarak şiirde işlevsel hale getirilmedi. Gerçek veya hayali olan duygular bir dış mekânda daha geniş yer alırdı. Edebiyatımıza Siyavuşgil, ondan sonra da Behçet Necatigil “ev”i şiirin konusu yaptı. Gerçi bu iki şair “ev”i farklı zaviyelerden ele almışlardır. Siyavuşgil, “ev”i maddi ve günlük bir mekân yani alelade olarak ele almışlardır. Ev sıradanlığıyla şiire konu edinmiştir. Evde “Resim ve Biblolar” maddi bir mekânda sürdürülen doğal yaşamın mekân aksesuarı veya parçaları olarak ele alması.

Konu ve Tema: Evdeki (zaruri olmayan) eşyalar sıra olan bir mekânda bulunan maddi eşyaya hayal libasının giydirilmesi. Sabri Esat Siyavuşgil'in diğer şiirlerinde aynı temayı gözlemleyebilir. Parçalardan oluşan bu maddi eşyaya (süse) sanatkar farklı bir vermenin çabası içerisindedir. Buradaki düşünce somuttan –soyuta, gerçekten – hayale geçme ve birçok yerde de geçmişse belki de bulunduğu yerde kaçış söz konusudur. Masalimsi bir atmosfer oluşturulmuştur.

Kâh bir kadın resmini sarar kuleli köyler,

mısrasında şiirin özeti görülebilir. Resim evde duvara asılı evin aksesuarı, köy, hele Anadolu'da kuleli olmaz, masal temi olarak kullanılmış. Köyün resmini sorması bir hayal ürünüdür.

Olay: Şiir, bir olayı aslında anlatmıyor. Başı ve sonu olan bir hikâye, olay yoktur. Şair, evdeki eşyaların zihninde uyandırdığı intibaları ki üslup olarak da buna temayülü var, o ev eşyası üzerinde imgeleştiriyor, sembolize ediyor. Şiirle masal, efsane ve rüya arasında bir münasebet vardır. Şiir, bir bakıma ilk çocukluk veya iptidai çağların saf hassasiyetine dönüştürür. Ömer Bedrettin'in "Deniz Sarhoşları"nda dalgaları seyrederken bir mitin nasıl, adeta sulardan doğar gibi ortaya çıktığını görmüştük. Sabri Esat Siyavuşgil masala gidiyor ve şiiri bizde bir masal havası uyandırıyor (Kaplan,1992).

Sabri Esat Siyavuşgil, bu şiirde ev eşyalarını temsil eden sözcüklere, sözvarlıklarına bir ruh vermenin peşinde, onları masalımsı bir ortamda canlandırma, reel ötesi bir hayal tasavvuru dokusunu oluşturuyor. Şiirde; sinsî, talih, sır, şeytan sözcükleri dışında kullanılan bütün kelimeler somuttur. Zahirî bir somut varlığın eşyanın tezahürüdür. Oysa Sabri Esat Siyavuşgil maddeyi değil maddeden kaçışı bu şiirinde örtmektedir. Dış dünyadan uzaklaşma, hatta bir kaçış söz konusudur. İç âlem ise ona dar gelen dış dünyanın sınırlarını zorlamaktır. Şair aslında iç dünyasında med-cezirler yaşatır. Sözcüklere, sözlük anlamlarının dışında kesif manalar yükleyerek iç dünyasının dışı vurumudur. Duygu, bu şiire yüklenen duygu bir can sıkıntısıdır. Dış âlem tehdit edilmiş, yaşama sevincinin izole edildiği bir duygu dünyası bir tablo şeklinde ortaya konulmuştur. Yaşama sevincini tahrik eden canlılıktır, canlı hayattır. Ve geçmiş bir zaman bu ikisi de sanatkarı dış âlemde uzaklaştırmıştır. Onu hakikatten hayale taşımıştır. Şair, teferruat fazlasıyla dalmış ve çıkamamış. Ev içinin dar âleminde dikkat, küçük eşya ve teferruat üzerinde dolaşır. Maddeye hapsolmuş düşünce, bin bir parçaya bölünür.

Hepsi bir hikâyeden bahseder satır satır

mısrası bu yakınlığı çok iyi belirtir. Bu darlıktan kurtulmanın tek yolu, çaresi eğlence ve fantezidir. Sabri Esat Siyavuşgil'in şiirleri bizde dar ve maddî bir eşya âlemine hapsolünmüş bir insanın can sıkıntısını gidermek için eline geçen şeylerle oynayıp intibasını uyandırır. Bu, insan ruhunu yücelten derin ve ulvî duyguların ölümü demektir. Daha önce de belirtilmiş olduğumuz gibi, bu duyuş tarzı, insanı her şeyin günlük ve alelade hale geldiği, fikrin teferruat içinde kaybolduğu gazeteye götürür (Kaplan,1992).

Şekil ve Görüntü: Şiirde, sade, alelade bir ev, evde tek işlevi süs olan malzeme görüntüsü vardır. Yani eşyanın tek işlevi makyajdır; evi süslemek... Şair adeta bir eşya ile oyun oynamaktadır. Can sıkıntısını gidermenin peşindedir. Bir aristokratın evinde bulundurabileceği görüntü diye de düşünebilir. Sembol ve imge olarak da kullanmış. Bu durum şairin üslubunu etkilemektedir.

Simge ve İmgeler: Gül ağacından yapılmış kuğu gibi bir gemi gibidir. Sabri Esat Siyavuşgil "dış"tan "iç"e yöneltmiştir. Oysa bu durum onu mutlu edememektedir. Onun yaşam arzusu onun hayallerini oluşturmakta, süslemektedir. Yani yaşadığı hayat ile arzuladığı hayat çok farklıdır. Kuru bir yaprak tadında bir yaşamdan uzaklaşmasının peşindedir. Canlı, taze, dinamik bir yaşamı sembolize edecek simge ve imgelere başvurmuştur. Gül ağacı, kuğu gemi gibi simgelerle hayal dünyasını ifade ediyor.

Bir bahar levhasının mutlak etrafı kıştır

mısrası, şairin taşıdığı psikolojiyi ifade eder ve şiirlerinde masalımsı bir hava hâkimdir, fakat Sabri Esat Siyavuşgil aynı zamanda felsefecidir. Gerçi şiirlerinde doğrudan felsefeye veya derin bir felsefeye rastlamak mümkün değildir.

Dil ve Üslup: Yabancı adları saymasak, şiirin dili son derece yalın, akıcı, açık ve saf Türkçedir. Dil sapmaları pek rastlanmıyor. Belki gazeteciliğinin tanıdığı bir imkan veya kazandırdığı bir yeti olmalıdır. Sabri Esat Siyavuşgil, dile hâkim sözcükleri çok rahat oynatabilmektedir. “Odalar ve Sofalar” gibi burada da bir ev içi tasvir olunmuştur. Fakat bu sefer şairin gözleri duvarlardaki resimlere ve konsol üzerindeki süs eşyasına çevrilidir. Eşyanın insicamsızlık tesadüfiliği şiirin yapısını ve üslubunu da tayin ediyor (Kaplan,1992). Sanatkâr odada bulunabilecek eşyayı onu teferruatını hayal dünyasıyla zenginleştiriyor. Bu zenginlik mitsel veya masalımsı bir zenginliğin ötesine geçmiyor. Daha doğrusu bir derunilikten yoksundur. Mit ve masal zenginliğini künhüne tam ulaşmıyor. Sığ hayallere yer verir. Bu durumda şairin felsefeci yönünden ziyade günceli, günlük gerektiren yani yüzeysel olan gazeteciliği dile getirir. Sabri Esat Siyavuşgil, mensubu bulunduğu Yedi Meşale'nin edebiyat; canlılık içtenlik ve sürekli yenilik getirmek çaba ve amacını doğrusu şiirlerinde pek rastlayamadık. Sabri Esat Siyavuşgil, Baki Süha Edipoğlu şiirleri için söylediği: “Onun şiirlerini okurken, eşyayı bambaşka bir gözle olan ve bir anda her şeyi şakacı bir anlayışla ifadelendiren rahat, iyimser bir insanla karşılaşır. Bu söz, yaptığı yorum aslında Siyavuşgil'in üslubunun ifadesidir.

Ahenk ve Ritim: Şair, kafiye, redif ve vezin sistemlerinden faydalanarak şiirini ahenkli kılmayı başarmıştır. Türkçenin doğal zenginliğinden, söz varlığından kaynaklanan ses tekrarıyla şiirde sığ da olsa bir armoni, musiki hissedilmektedir. Sanatkâr, eserde anlaşıldığı kadarıyla, organize bir ahenk-ritim amacı gütmemiş, Türkçenin doğal müzikalitesinin akışına bırakmıştır. Bazı eserlerin organizesiz tekrarı ‘ç, ş, t, k’ müzikalite dokusunu oluşturmuştur.

Şekil ve İç Özellikler: Hece vezni ile yazılan şiir ses dokusu ve ahenk, manayı kuvvetlendirmektedir. Ritim unsurları olan vezin ve kafiye önemsizdir. Armoni unsurları olan aliterasyon, asonans ve diğer tekrarlar Sanatkâr tarafından ziyadesiyle yapılmıştır. Türk dilinde ahenk unsuru sayılabilen “ç, k, l, m, n, s, ş, t, y” sesleri de yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Ünlü seslere de sıklıkla başvurulmuştur. Özellikle düz sesler diye tanımlanan “a, e, ı, i” seslerine bir hayali müracaat edilmiştir. Şiirde k=27, ç=9, l=30, m=18, n=49, s=24, ş=10, t=22 ve y=26 defa kullanılmıştır. Asonans ve aliterasyon şiirde etkisini göstermektedir. Ses dokusu manaya kuvvet vererek, ona hizmet etmektedir. Sanatkâr, kelimeleri belki özenle seçip tezhipten geçirmemiştir, ama ses-mana arasında uyumlu bir ahenk söz konusudur. Mihanikî sayılabilecek ses unsurları mana ile samimi bir şekilde müte’azzi olmamışsa bile mütecezzi olmuştur.

Kelimeler: Şair, bu şiirde toplam 114 kelime kullanmıştır. Olumsuzluk belirten ifadeler yer verilmemiştir. Sanatkâr, şiirin muhtevasına uygun kelimeleri düzenli bir biçimde kullanmıştır. 114 sözcükten resimlere yüklediği figürler şairin ruh haritasını çiziyor. Söz varlığı olarak kullanılan kelimeler: Duvarlarda dizilen resim çerçeveleri, Konsol üstünde çölün uydurma develeri, Kâh bir kadın resmini sarar kuleli köyler (Adıgüzel, 2013).

Sözler ve Tamlamalar: Kitara: Telli bir çalgı, gitar. Martin: Eskiden kullanılan ve her defasında tek mermi atan bir çeşit tüfek. Çubuk: Tütün içmeye mahsus içi delik değnek ki, bir ucunda imame denilen ağızlık ve diğer ucunda tütünün konulduğu lüle bulunur. Gondol: Venedik’te kullanılan, tek kürekle yürütülen, iki başı yukarıya kıvrık kayık. Yaba: Kuru ot ve samanı toplayıp atmaya ve harman savurmaya mahsus üç parmaklı çatal şeklinde tahtadan kürek.

Sonuç

Şair, yazar, çevirmen, deneme ve fıkra yazarı, psikolog, akademisyen; Cumhuriyet döneminin en önemli ve değerli sanatçılarından. Yedi Meşalecilerin orijinal şairi kabul edilen Sabri Esat Siyavuşgil, Fransız şiirini çok iyi bildiği için Fransız edebiyatındaki şairler üzerinde yoğunluk göstermiştir. Şiirlerinin azlığı veya şairin farklı alanlara yönelmiş olması, sanatın eksik yönde bırakan bir etmen olsa da şiirlerindeki söyleyiş güzelliği ve dil akıcılığı ile şair, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde bir yenilik etkisi yaratmıştır. Fransa’da kalışının etkisiyle empresyonist şiirler

yazmıştır. Sanatçı şiirinde, eşya, manzara ve mekân tasvirlerine sıklıkla yer vermiştir. Siyavuşgil, şiirlerinde maddi çevre unsurları kadar iç dünyasındaki yalnızlığa yer vermiş ve ahenkten çok biçime önem vermiştir. Üçlük bentlerle şiirler yazan Yedi Meşaleciler, sade bir dil tercih etmiştir. Dilin sadeliğinin yanında, kullanılan imajlar ve benzetmelerle ağırlaşan ve derinleşen anlamlara sahip bu şiirler genellikle hece ölçüsünün etkisi altında meydana gelmiştir. Şairin şiirlerindeki bazı ifade tekrarları ile kimi kelimelerin özgün kullanışları da dikkat çekicidir. Şiyavuşgil, Yedi Meşalecileri şiirde süregelen klişiceliği kırarak hem iç âlemi hem de dış âlemi farklı gözle görüp duyurmaya çalışmışlardır. Şair, cümle tekrarlarının yanında kelime grubu, ikileme ve cümleyi birbirine bağlayan bağlaçlardan istifade etmiştir.

Kaynakça

Adıgüzel, Ahmet (2013), **Kemalettin Kamu'nun Hayatı, Sanatı, Şahsiyeti ve Hicret Şiirinin Tahlili**, 1-17 DOI , <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5274>

Akyüz, Kenan (1986), **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi (1860-1923)**, İnkılap Kitapevi.

Doğan, Mehmet Can (2012). **Yedi meşale**, Kurgan Edebiyat, Ankara

Enginün, İnci (2005). **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul

Kaplan, Mehmet (1981), **Şiir Tahlilleri / 1**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Kaplan, Mehmet (2005), **Şiir tahlilleri /2**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Korkmaz, Ramazan (2003), **Yeni Türk Edebiyat 1839-2000**, Grafik Yayınları, Ankara.

Ünlü, Mahir ve Özcan, Ömer (2003), 20. **Yüzyıl Türk Edebiyatı 1900-1940**, İnkılap Kitapevi Yayın, İstanbul

Tuncer, Hüseyin (1968), **Yedi Meşaleciler**, Akademi Kitabevi, İzmir.